

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра цивільного, господарського і фінансового права

Методичні вказівки до практичних занять
із навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма/спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ СИСТЕМИ» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 9 с.

Розробник:

Гаркуша Андрій Олександрович,

доцент кафедри цивільного, господарського і фінансового права,

кандидат юридичних наук, доцент

Гарант освітньої програми:

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського і фінансового права (протокол № 1 від 11 вересня 2019 р.)

Дата оновлення – 27 серпня 2020 року
(протокол № 1 засідання кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права від 27 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ І. Є. Криницький

Для денної форми навчання:

Т е м а 1. Поняття та особливості міжнародного права у сучасний період. О с н о в н і   п и т а н н я

1. Міжнародне право: поняття, особливості, предмет регулювання.
2. Відмінність міжнародного права від внутрішньодержавного права і міжнародного приватного права.
3. Міжнародне право, дипломатія та міжнародна політика.
4. Поняття і класифікація норм міжнародного права.
5. Особливості джерел міжнародного права: поняття, види.
6. Визнання держави в міжнародному праві: поняття, види, юридичне значення.
7. Проблеми та перспективи сучасного міжнародного права.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Дата оновлення: 06.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 29.08.2019).
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.08.2019).
3. Декларація про державний суверенітет України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Закон України «Про міжнародні договори України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
6. Закон України «Про міжнародне приватне право» Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
7. Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. N 422.Дата оновлення: 16.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
8. Міжнародне право в документах / За заг. ред. М.В. Буроменського. – Х., 2003.

9. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М.В. Буроменського. – К.: Юринком Інтер, 2006. – 336 с.
10. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожний О.В. Міжнародне право. Основи теорії. Підручник. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
11. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / Пер. з англ. – Харків: Консум, 2000. – 592 с.
12. Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле. Международное публичное право: В 2-х т. / Пер. с фр. – К.: Сфера, 2000-2001.
13. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть. – М.: Издательство БЕК, 1997. – 371 с.
14. Броунли Я. Международное право (в двух книгах). – М.: Прогресс, 1977.

Т е м а 2. Взаємодія та взаємовплив міжнародного та національного права.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Концепції співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права.
2. Моністична концепція співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права: види, зміст та особливості.
3. Дуалістична концепція співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права: зміст та особливості.
4. Теорія координації та її специфіка.
5. Законодавство України щодо співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права.
6. Поняття і форми реалізації норм міжнародного права в національних правових системах.
7. Юридичні форми узгодження міжнародного та національного права.
8. Юридичне значення надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість міжнародного договору.
9. Міжнародно-правовий звичай і право України.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Дата оновлення: 06.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 29.08.2019).
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.08.2019).

3. Декларація про державний суверенітет України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Закон України «Про міжнародні договори України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
6. Закон України «Про міжнародне приватне право» Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
7. Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. N 422.Дата оновлення: 16.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
8. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. – К.: Вища школа, 1981. – 311 с.
9. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / За ред. В.Н. Денисова. – К.: Юстініан, 2006. – 672 с.
10. Осминин Б.И. Принятие и реализация государствами международных договорных обязательств. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 408 с.
11. Тарасов О.В. Міжнародно-правові наслідки застосування частини 1 статті 151 Конституції України // Проблеми законності. – 1998. - Вип.34. – С.35-40.
12. Щокін Ю.В. Місце звичаїв загального міжнародного права у правопорядку України // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 3 (50). – С. 158-167.

Т е м а 3. Система сучасного міжнародного права.

О с н о в н і п и т а н н я

1. Система міжнародного права: поняття, елементи, сучасні наукові підходи щодо побудови.
2. Роль та місце загально-визнаних принципів міжнародного права та загальних принципів права для врегулювання міжнародних відносин.
3. Основні і галузеві принципи міжнародного права: поняття, правове регулювання.
4. Поняття, класифікація та взаємодія галузей сучасного міжнародного права.
5. Принципи підтримки міжнародного миру і безпеки: правове регулювання, характеристика.
6. Загальні засади міждержавного співробітництва на сучасному етапі: правове регулювання, характеристика.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Буроменский М. В. Политические режимы государств в международном праве. (Влияние международного права на политические режимы государств). - Харьков: "Ксилон", 1997. - 244 с.
2. Буроменський М.В. Зовнішньополітична доктрина України: чи відповідають плани сподіванням // Права людини в Україні. - Вип. 2. - Київ, 1993. - С. 11-14.
3. Гаврилов В.В. Роль и значение современного международного права в регулировании международных отношений // Международное публичное и частное право. - 2002. - № 3. - С. 3-8.
4. Мережко А. Международное право, государство и анархия в XXI веке // Український часопис міжнародного права. - 2003. - № 2. - С. 5-14.
5. Гнатівський М. Нове народження звичаєвого міжнародного гуманітарного права // Український часопис міжнародного права. - 2006. - № 2. - С. 17-22.
6. Щокін Ю.В. Формування міжнародно-правових звичаїв: розмежування понять „практика” і opinio juris // Вісник Академії правових наук України. - 2005. - № 4 (43). - С. 135-144.

Т е м а 4. Р е г і о н а л ь н і с и с т е м и м і ж н а р о д н о г о п р а в а .

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття, характеристика та позиціонування регіональної системи міжнародного права.
2. Види та типи регіональних систем міжнародного права.
3. Особливості системи права в межах Ради Європи.
4. Особливості системи права в межах Європейського Союзу.
5. Особливості системи права в межах СНД.
6. Регіональна система Організації Американських держав.
7. Регіональна система права в межах Ліги Арабських держав.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Баймуратов М. А. Организация Объединённых Наций в условиях глобализации: вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности: моногр. / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. В. Волошин; под ред. М. А. Баймуратова. - М.: ТрансЛит, 2008. - 272 с.
2. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - С. 170-185.
3. Північноатлантичний договір від 04.04.1949 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_008
4. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20995_010
5. Статут Співдружності Незалежних Держав від 22.01.1993 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_033

Т е м а 5. Правові системи сучасності.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Поняття правової системи та її елементи.
2. Класифікація правових систем сучасності.
3. Джерела права в основних правових системах сучасності.
4. Правові системи, наближені до романо-германської (континентальної) правової сім'ї.
5. Правові системи споріднені з англо-американською сім'єю.
6. Релігійні правові системи.
7. Традиційні правові системи.
8. Типологічні особливості правової системи України.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. С.Д., Ритар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. - К., 2006.
2. Давид Р, Жоффре-Спиннози К. Основные правовые системы современности. — М.,1999.
3. Журавський В. С., Зайчук О. В., Копыленко О. Л., Онищенко Н. М. Правові системи сучасності Глобалізація. Демократизм. Розвиток. - К., 2003.
4. Зайчук О. В., Онищенко Н. М. Вступ до теорії правових систем. - К., 2006.
5. Луць Л. А. Сучасні правові системи світу — Львів, 2003.
6. Осакве К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб.-практ. пособие. — М.,2000.
7. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. — К., 1999.
8. Каррі Д. П. Конституція Сполучених Штатів Америки / Пер. з англ. О. М. Мокровольського. — К., 1993.
9. Лубський В. І., Борис В. Д. Мусульманське право. — К., 1997.
10. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграцій з ними правові системи України. - К., 2003.
11. Харитонов О.І., Харитонов С. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. — Х., 2002.

Т е м а 6. Особливості джерел у правових системах сучасності.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Значення правового звичаю в основних правових системах.
2. Роль судової практики в романо-германському англосаксонському та мусульманському праві.
3. Закон як джерело права в основних правових системах.
4. Правова доктрина в романо-германському, англосаксонському та мусульманському праві

Нормативні акти та література

1. С.Д., Ритар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. - К., 2006.
2. Давид Р, Жоффре-Спиннози К. Основные правовые системы современности. — М.,1999.
3. Журавський В. С., Зайчук О. В., Копыленко О. Л., Онищенко Н. М. Правові системи сучасності Глобалізація. Демократизм. Розвиток. - К., 2003.
4. Зайчук О. В., Онищенко Н. М. Вступ до теорії правових систем. - К., 2006.
5. Луць Л. А. Сучасні правові системи світу — Львів, 2003.
6. Осаке К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб.-практ. пособие. — М.,2000.
7. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. — К., 1999.
8. Каррі Д. П. Конституція Сполучених Штатів Америки / Пер. з англ. О. М. Мокровольського. — К., 1993.
9. Лубський В. І., Борис В. Д. Мусульманське право. — К., 1997.
10. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграцій з ними правові системи України. - К., 2003.
11. Харитонов О.І., Харитонов С. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. — Х., 2002.

Тема 7. Конфлікт юрисдикцій правових систем..

Основні питання

1. Поняття та види юрисдикції в міжнародному праві.
2. Принципи юрисдикцій у міжнародному праві.
3. Види суб'єктів, наділених юрисдикцією в міжнародному праві.
4. Поняття та класифікація конфліктів юрисдикції в міжнародному праві.
5. Методи та засоби вирішення конфліктів юрисдикцій.
6. Міждержавні конфлікти юрисдикцій.
7. Конфлікти юрисдикцій між національним та міжнародним правопорядками.
8. Конфлікти юрисдикцій МНУО.
9. Конфлікти юрисдикцій міжнародних судових та квазісудових органів.

Нормативні акти та література

1. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_036
2. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009
3. Міжнародне право: навч. посіб. / заред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 209-229.

Т е м а 8. Універсалізація та уніфікація національних правових систем.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Універсалізація та уніфікація національних правових систем: поняття та засади.
2. Основи уніфікації матеріального права національних правових систем.
3. Основи уніфікації процесуального права національних правових систем.
4. Уніфікація права України: засади, форми, галузі.
5. Правові засади наближення законодавства України до права Європейського Союзу.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
2. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11.2002 р. № 228-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/228-15>
3. Міжнародне право: навч. посіб. / заред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 245-265. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, від 21.03.2014 р. і 27.06.2014 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820
4. Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною від 14.06.1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Для заочної форми навчання:

Т е м а 1. Взаємодія та взаємовплив міжнародного та національного права.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Концепції співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права.
2. Моністична концепція співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права: види, зміст та особливості.
3. Дуалістична концепція співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права: зміст та особливості.
4. Теорія координації та її специфіка.
5. Законодавство України щодо співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права.
6. Поняття і форми реалізації норм міжнародного права в національних правових системах.
7. Юридичні форми узгодження міжнародного та національного права.
8. Юридичне значення надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість міжнародного договору.
9. Міжнародно-правовий звичай і право України.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Дата оновлення: 06.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 29.08.2019).
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.08.2019).
3. Декларація про державний суверенітет України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Закон України «Про міжнародні договори України». Дата оновлення: 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
6. Закон України «Про міжнародне приватне право» Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

7. Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. N 422. Дата оновлення: 16.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.08.2019).
8. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. – К.: Вища школа, 1981. – 311 с.
9. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / За ред. В.Н. Денисова. – К.: Юстініан, 2006. – 672 с.
10. Осминин Б.И. Принятие и реализация государствами международных договорных обязательств. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 408 с.
11. Тарасов О.В. Міжнародно-правові наслідки застосування частини 1 статті 151 Конституції України // Проблеми законності. – 1998. - Вип.34. – С.35-40.
12. Щокін Ю.В. Місце звичаїв загального міжнародного права у правопорядку України // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 3 (50). – С. 158-167.

Т е м а 2. Правові системи сучасності.

О с н о в н і   п и т а н н я

1. Поняття правової системи та її елементи.
2. Класифікація правових систем сучасності.
3. Джерела права в основних правових системах сучасності.
4. Правові системи, наближені до романо-германської (континентальної) правової сім'ї.
5. Правові системи споріднені з англо-американською сім'єю.
6. Релігійні правові системи.
7. Традиційні правові системи.
8. Типологічні особливості правової системи України.

Н о р м а т и в н і   а к т и   т а   л і т е р а т у р а

1. С.Д., Ритар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. - К., 2006.
2. Давид Р, Жоффре-Спиннози К. Основные правовые системы современности. — М.,1999.
3. Журавський В. С., Зайчук О. В., Копыленко О. Л., Онищенко Н. М. Правові системи сучасності Глобалізація. Демократизм. Розвиток. - К., 2003.
4. Зайчук О. В., Онищенко Н. М. Вступ до теорії правових систем. - К., 2006.
5. Луць Л. А. Сучасні правові системи світу — Львів, 2003.

6. Осакве К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб.-практ. пособие. — М., 2000.
7. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. — К., 1999.
8. Каррі Д. П. Конституція Сполучених Штатів Америки / Пер. з англ. О. М. Мокровольського. — К., 1993.
9. Лубський В. І., Борис В. Д. Мусульманське право. — К., 1997.
10. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграцій з ними правові системи України. - К., 2003.
11. Харитонова О.І., Харитонов С. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. — Х., 2002.